Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 51. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 17-го БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1956. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 51. VOL. LXIII.

СЕНАТ ЗА ДВОТОРОВИЙ СПОСІБ ДОПОМОГИ ФАРМЕРАМ

СЕНАТ ПРИЙНЯВ ЗАКОНОПРОЄКТ, ЯКИЙ ДОЗВОЛЯЄ ДОПОМАГАТИ ФАРМЕРАМ НА ОСНОВІ СТАРОЇ І НОВОЇ ФОРМУЛИ ПАРИТЕТУ; ЦЕ ДРУГА ПОРАЗКА УРЯДУ В ФАРМЕРСЬКІЙ ПРОГРАМІ

Вашингтон. — Сенат більшістю 45-ох до 44-ох голосів прийняв законопроєкт, згідно з яким можна буде допомагати фармерам для підтримки цін на їхні продукти на основі „старої" і „нової" формули, залежно від того, яка з них є кориснішою для фармерів. Цей законопроєкт регулює допомогу фармерам за такі продукти як кукурудза, пшениця, бавовна, риж, тютюн і земні горішки (арахіс). Це вже друга поразка уряду в фармерській програмі, бо недавно Сенат прийняв законопроєкт про те, щоб за пшеницю сконсумовувану людьми в цій країні, фармери діставали допомогу в висоті 100-відсоткового паритету. (Паритет — це формула, яка регулює ціни на фармерські продукти в відношенні до коштів фармерської продукції). Голосування в цій справі не йшло партійним поділом, і частина республіканців (із рільних стейтів) голосувала разом із демократами. За законопроєктом голосувало 35 демократів і 10 республіканців, а проти нього були 35 республіканців і 9 демократів. Згідно з цим законопроєктом допомога фармерам за кукурудзу збільшиться з 1.40 доляра до 1.47 від одного бушля за пшеницю — з 1.81 до 1.91 дол. Збільшення допомоги за земні горішки і бавовну виноситиме частину цента від кожного фунта цих продуктів. До урядової поразки причинився новий демократичний сенатор Вільям Лерд із Вест Вірджінії, який годину перед голосуванням склав присягу, займаючи становище, яке опорожнилося після смерти сенатора Гарлі М. Кілгора. Цей законопроєкт прийняв Сенат, хоч і республіканці і деякі демократи остерігали проти його прийняття, згадуючи про можливість „вета" президента Айзенгавера. Республіканський сенатор Джордж Д. Ейкен заявив, що двоторовість паритету може спричинити те, що фармери знову можуть бути без потрібної допомоги. Бувший демократичний секретар рільництва сенатор Клінтон П. Андерсон заявив, що Сенат повинен думати „реалістично", щоб „з Білого Дому" не прийшло „вето", яке унеможливить здійснення фармерської програми, від якої чекають допомоги фармери.

Президент про організацію Цивільної Оборони

Вашингтон. — Президент Айзенгавер заявив, що ЗДА не матимуть дійсної і успішної протилетунської оборони доти, аж поки само населення не зацікавиться цією справою. Президент відкинув пропозицію, згідно з якою федеральний уряд мав би відповідати за реалізацію програми протилетунської оборони і видавати на неї фонди. Айзенгавер твердив, що гроші не будуть вдавати проблемою, коли всі американці з повагою поставляться до справи своєї власної безпеки. Президент склав цю заяву в зв'язку з тим, що саме тепер Підкомісія Урядових Операцій в Палаті Репрезентантів досліджує успішність організації протилетунської оборони. Генерал майор Отто А. Нелсон гостро критикував теперішній стан Цивільної Оборони, називаючи її „неповною та неуспішною" і заявляючи, що „гіршої організації не може бути".

ЗДА організують нову спеціяльну пробойову дивізію

Вашингтон. — Командування американських збройних сил повело заходи для створення окремої спеціяльної пробойової дивізії, озброєння і вишкіл якої відповідали б вимогам атомової війни. Ця дивізія складається з 13,000 вояків, готових вирушити на протязі кількох годин в кожну частину світу і почати там бій з евентуальним агресором. Вона буде озброєна в найновіші роди секретної зброї і диспонуватиме більше літаками, гелікоптерами і кращим радаровим устаткуванням, як будь-яке із дотеперішніх військових з'єднань світу. Кожен з членів цієї дивізії — до останнього кухаря чи помивальника начиння буде кваліфікованим парашутистом. Командуватимуть дивізією спеціяльно вишколені і випробувані офіцери. Дивізія буде мати назву „101 Ейрборн" на пам'ятку відомої американської дивізії, що вславилася своїми боями з німецькою армією в 1944 році і що її командантом був теперішній шеф штабу армії ген. Максвелл Тейлор. Командантом новоствореної дивізії призначено вже ген. Томаса Л. Шерборна, мол., що був командантом артилерії згаданої дивізії під час другої світової війни. До офіцерського складу цієї пробойової дивізії вибирають офіцерів з інших з'єднань армії. Організаційною базою дивізії є Форд Кемпбелл в Кентокі.

В АМЕРИЦІ

● **В Брукліні, Н. Й.,** порторіканська родина з сімох осіб задушилася від газу, який виходив з огрівача на воду. Огрівач був поставлений без відома санітарної інспекції. Згинули: 28-річний Хуан Гонзалес, його дружина 22-річна Емма, теща і четверо дітей.

● **У Колумбії,** Південна Каролайна, 12-річна Луїс Міці народила сина. Рік тому вона одружилася з будівельним робітником.

● **Ще перед Великоднем** у Сенаті хочуть прийняти законопроєкт, який реґулював би суми, що їх окремі партії і кандидати до Конґресу можуть виставляти на виборчу кампанію. Після виборів треба буде складати звіт з витрачених на виборчу кампанію фондів.

● **Президент Айзенгавер** заявив на пресовій конференції, що тепер він працює більше, ніж тоді, коли не хворував на серце, бо він має багато праці в зв'язку з положенням на Середньому Сході (арабсько - жидівський конфлікт і непорозуміння між Грецією та Англією в справі Кипру). Президент приходить до бюра о 7:45 ранку, і працює деколи до 6:30 вечора, з обідньою перервою на відпочинок.

● **У Трентоні,** Н. Дж., згоріли: римокатолицька катедра св Марії і парафіяльний дім. В пожежі згинули: парох цієї катедри монсіньйор о. Ричард Т. Крін і дві особи з домашньої прислуги. Кілька осіб попеклися. Через кілька хвилин вибухла пожежежа в публічній школі віддаленій на пів милі від катедри. Учителям вдалося вивести 700 дітей із шкільного будинку в безпечне місце.

● **У Мехіко Сіті** заборонили брати участь славному матадорові Луїсові Міґуелові Домінґвінові в боротьбі з биками, який критикував суддю за те, що йому призначили боротися з апатичним биком. Міністер публічних робіт покарав адміністрацію телевізійної стації, яка дозволила промовляти Домінґвінові.

● **Італійський президент** Джованні Гронкі, після двох тижнів перебування в ЗДА, відлетів з Ню Йорку до Риму. Перед відлетом він підкреслив важливість італійсько - американської приязни в рамках країн Північно - Атлантійського Пакту (НАТО).

ВОЄННІ ШЕФИ ЗДА У СЕНАТІ

Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон й адмірал Артур Е. Радфорд, голова об'єднаних шефів штабу, зізнають в сенатській комісії закордонних справ про проблему зменшення озброєння.

ВИЛСОН ПРО МОЖЛИВІСТЬ ЗМЕНШЕННЯ ОЗБРОЄННЯ

Вашингтон. — Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон зізнавав на Сенатській Підкомісії Закордонних Справ і заявив, що зменшення озброєння буде можливе аж тоді, коли обидві ворожі сторони, ЗДА і Совєти, зрозуміють свою силу. З Вилсоном зізнавав також і голова Об'єднаних Шефів Штабу адмірал Артур В. Радфорд, але він був менше оптимістичний як секретар оборони. Вилсон твердив, що переговорювати з Совєтами про зменшення озброєння можна буде аж тоді, коли ті реалісти, які там існують, переможуть і схочуть серйозно дискутувати про цю справу. „Всі ми здаємо собі справу з того, що в майбутній війні не буде дійсного переможця", — казав Вилсон. Демократичний сенатор Стюарт Саймінґтон запитував Вилсона, на чому основує секретар оборони свою думку. На це Вилсон відповів, що подібно сталося в автомобільному промислі, і коли автові підприємці зрозуміли силу зорганізованого робітництва, то ці прийшло до заключення контрактів із робітничими автовими організаціями, і тоді постало теперішнє збільшення автової продукції в цій країні. Адмірал Радфорд заявив, що плян президента Айзенгавера про повітряну контролю озброєння виключає всяку несподіванку в ділянці невиповідженої війни, і це могло б бути заохотою для Совєтів почати дискусію про зменшення озброєння. Згідно з цим пляном обидві сторони мали б дозволити взаємно контролювати свої воєнні плани, а літаки мали б провіряти, чи ті пляни правдиві. Крім того наземні контрольні комісії мали б право провіряти летовища, порти, залізничі вузлові пункти. Коли б можна було здійснити ті всі три пункти, твердить адмірал Радфорд, тоді виключена була б несподіванка війни.

Стівенсон критикує Ніксона і Кіфовера

Ілівет, Міннесота. — Демократичний кандидат Адлей Е. Стівенсон продовжував виборчу кампанію за успіх в правиборах і в одній промові виступив проти віце-президента Ричарда М. Ніксона і свого демократичного противника сенатора Естеса Кіфовера. Стівенсон заявив, що як тільки президент Айзенгавер на пресовій конференції „відкрив двері для кандидатури на віце-президента Ніксонові, негайно подорожчали акції на біржах". Акції зростають тоді, казав Стівенсон, коли країна стоїть перед виповідженням війни. Після того перший раз Стівенсон критикував сенатора Кіфовера за те, що він змагає до розбиття Демократичної партії. „Всі ми знаємо, казав Стівенсон, що республіканці вже від давна змагають розбити Демократичну партію". Але в цьому змаганні республіканці не сміють мати допомоги від демократів, та вони її дістануть, коли є такі демократи (Кіфовер), які атакують особисто свої партії, а не програму. Стівенсон мав на думці виступ сенатора Кіфовера проти демократів — сенатора Гюберта Гомфрі і конгресмена Орвілла Фрімана.

ЗДА будують 12 сателітів землі

Вашингтон. — ЗДА плянують збудувати 12 сателітів землі, сподіваючись, що принаймні 8 із них затримаються як „лябораторії" в просторах, звідки можна буде досліджувати космічні явища. Про це число говорили на закритому засіданні Підкомісії Видатків у Палаті Репрезентантів, а тепер його подали до публічного відома. Давніше плянували збудувати тільки 10 „штучних місяців" для Міжнародного 1957-1958 Геофізичного Року. Побудова 12 „штучних місяців" вимагатиме не 12,000,000 долярів, що їх призначив був Конгрес на цю ціль, а 28,000,000 долярів і тому цю справу поставлено на обговорення комісії. Сателіти випускатимуть в повітря від 1-го липня 1957 року до червня 1959 року. Перший штучний місяць вже будують, і він має бути готовий найближчого року.

Повістяр Фолкнер хоче боронити Міссіссіпі

Ню Йорк, Н. Й. — Американський повістяр Вільям Фолкнер, який у 1949 році дістав нагороду Нобеля, заявив, що вірить в те, що південні стейти „приготовляються до револьти". Фолкнер є уроженцем і мешканцем стейту Міссіссіпі і цю заяву склав в інтерв'ю з представником журналу „The Reporter". Повістяр уважає, що „біле населення на півдні ЗДА не має слушности, а чорні люди мають негри". „Але, коли мені прийдеться б вибирати в цій боротьбі, — сказав Фолкнер, — то я боровся б в обороні Міссіссіпі, навіть як би це означало вийти на вулицю і стріляти негрів". На думку Фолкнера, біле населення Півдня прийме виклик „до другої громадянської війни, хоч знає, що її програє". Письменник домагається, щоб „північні ліберали дозволили нам пітніти в нашому власному страху хоч короткий час." Найкраща розв'язка справи сеґреґації в школах, на думку Фолкнера, — не поспішати з нею.

ХРУЩОВ ТАВРУВАВ СТАЛІНА ЗА ЙОГО „МАНІЮ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ"

Ню Йорк. — Під час сесії 20-го з'їзду Комуністичної Партії СССР у Москві відбулося одно таємне засідання вечером 24-го лютого, на якому Хрущов склав звідомлення про невідомі совєтським комуністичним керівникам подробиці з часів диктатури Сталіна, щоб доказати потребу „розвінчання" його — твердить у „НИТаймсі" з 16 ц. м. довголітній московський кореспондент того часопису, Гаррисон Селсбері. На тому засіданні, пише він, не було ані ніяких кореспондентів, ані навіть комуністичних гостей з інших країн. Хрущов твердив, що Сталін був опанований манією переслідування, яка казала йому скрізь добачувати змовників і зрадників. Тому він затівав різні провокації та фабрикував штучні докази „вини" різних підозрілих йому найближчих співробітників, щоб могти їх ліквідувати. Таким чином сфабриковано теж „докази вини" маршала Тухачевського й цілого ряду інших червоних генералів і високих військовиків, обвинувачених у зв'язку з німецьким генеральним штабом і на цій підставі — розстріляних. Багато з найближчих осіб біля Сталіна не знало, що станеться з їх сердечними приятелями і співробітниками, а вся правда про сталінський режим виявилась щойно після його смерти. Сталін, мав твердити Хрущов, був наприкінці своїх років несповна розуму. Він витворив довкола атмосферу, виповнену змовами, протизмовами й інтригами й ніхто не знав, хто стане найближчою жертвою. Хоч те засідання делегатів Компартії було таємне, проте відомості з нього просякли були до журналістів, але московська цензура заборонила подавати їх то в совєтській пресі, чи переслати їх за кордон. Проте дипломатичні кола у Москві старалися дістати офіційне звідомлення про промову Хрущова, але — виходить із слів Селсбері — не дістали його. Той факт, що Нікіта Хрущов найдовше говорив про історію розстрілу маршала Тухачевського й інших високих совєтських старшин і в'язав її з катастрофою совєтської армії в першому періоді німецько-совєтської війни, коментують в Москві — твердить Селсбері — як зріст значення верхівки совєтської армії, яка хоче реабілітації своїх колишніх високих старшин, зліквідованих під закидом зради. Хрущов мав теж говорити про таємничє зникнення одного з передових комуністів — Вознесенського.

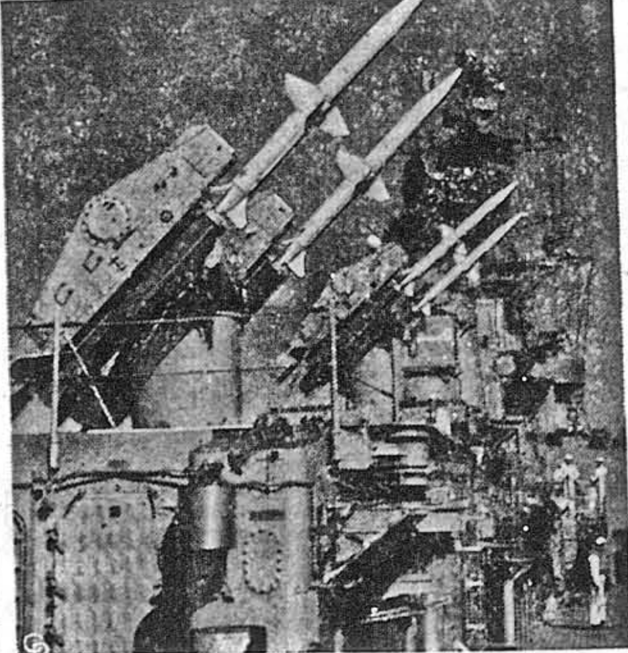
Ген. Глобб оскаржує Москву і Єгипет за заворушення в Йорданії

Лондон. — У своїй черговій статті димісіонований командант Арабського Леґіону, Генерал Глобб переповідає детально, як відбувалися від грудня мин. року заворушення революційного характеру в столиці Йорданії Аммані з очевидною ціллю вплинути не тільки на зміну тодішнього йорданського уряду, але й скинути короля Гуссейна. — Ситуацію урятували частини Арабського Леґіону, вжиті на приказ генерала Глобба під натиском йорданського прем'єра — вперше проти власних демонстраторів. Зрештою, акція війська відбулась без ніякої людської жертви. Генерал Глобб твердить, що „ані Росія (СССР) ані Єгипет ані Савді Арабія не можуть погоджуватись з думкою, що Йорданія залишається союзницею Англії і король Гуссейн перебуває на престолі." Після грудневих заворушень арештовано 150 комуністів, але їх провідники втекли до Дамаску, столиці Сирії, а відтіль від'їхали безпосередньо до Москви. Король Гуссейн дякував ген. Глоббові за врятування порядку і династії, але в короткій час потім сказав йому: „Здається, що тут є люди, які хочуть створити між Вами і мною прірву". Генерал Глобб погодився з королем. В чотири дні пізніше король димісіонував генерала Глобба, не бачивши його більше.

Мікоян їде до Пакістану

Москва. — Офіційно повідомлено, що Анастас Мікоян, перший совєтський віце-прем'єр і головний „спец" Совєтського Союзу від закордонної торгівлі, очолюватиме совєтську делегацію, яка 22 березня ц .р. візьме участь у святкуваннях проголошення Пакістану республікою. Призначення Мікояна прийшло у висліді виміни нотами між пакістанським прем'єром Мохаммедом Алі і Булґаніним. Мікоян буде першим високим совєтським достойником на пакістанській землі. Якраз тепер Пакістан є предметом однаково гострих атак, як заміщань збоку Москви, яка намагається відірвати його від Південно-Східного Азійського пакту і приєднати до табору „невтралістів". Совєтський Союз підтримує Афганістан в спорі цього останнього з Пакістаном за прикордонну провінцію племени патанів.

КОРАБЕЛЬ ОЗБРОЄНИЙ В КЕРОВАНІ РАКЕТИ

Американський воєнний кружляк „Бостон" є першим кораблем, що крім звичайного озброєння має ще і цілу батерію керованих ракет типу „Терріер". Американське командування збройних сил ЗДА проголосило, що „Бостон" від'їде найближчим часом на Середземне Море для підкріплення 6-ої Американської Фльоти.

ПРИБУВШИ ДО АНГЛІЇ, МАЛЕНКОВ ПРОДОВЖУЄ „ПОЛІТИКУ УСМІШОК"

ВІДВІДИНИ ПРОХОДЯТЬ ПІД ПОСИЛЕНОЮ ОХОРОНОЮ МВД І СКОТЛЕНД ЯРДУ. — ГРОМАДЯНСТВО ПЕРЕСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ПАКТУВАННЯМ З „ЧЕРВОНИМИ БЕСТІЯМИ І ДУШОГУБАМИ"

Лондон. — До Англії прибула під проводом колишнього совєтського прем'єра Георгія М. Маленкова делегація совєтських технічних й інженерів, які поклали собі завданням оглядання і вивчення британських досягнень в ділянці електротехнічних й атомових інсталяцій. Прибувши літаком до Лондону, провідник делегації Маленков виступив із „щирими" подяками за „сердечне і тепле прийняття" Лондоні. Вітав Маленкова в імені уряду британський міністер палевого й електричної енергії Обрей Джонс і лорд Ситрин, голова британського Центрального Електричного Управління. Під час усіх перемонній виступав Маленков з уклонами й усміхами, намагаючись здобути ними прихильність офіційних чинників; представників преси. „Дружню" атмосферу совєтських відвідин в Англії затьмарили ліві демонстрації, влаштовані деякими британськими організаціями. Маленкова і совєтську делегацію супроводило під час переїзду з летовища до совєтської амбасади весь час авто з транспарентом „Геть із червоними бестіями!", залога якого передавала безупину через голосники заклики: „Ми не бажаємо вітати душогубів", „Не подавайте руки душогубам" й ін. Делегацію охороняє наполегливо окрема бриґада детективів Скотленд Ярду, під проводом Леонарда Бурта, команданта відділу спеціяльного призначення британської таємної поліції. Зокрема пильнують детективи за тим, щоб хтось із східноєвропейських втікачів не зробив атентату на Маленкова. Водночас із цим Скотленд Ярд приготовляється до охорони Хрущова і Булганіна, які мають прибути до Англії наприкінці березня ц. р. Совєтський уряд подав уже до відома, що в цій делегації, крім Булганіна і Хрущова візьмуть участь ще: Андрей Громико, перший заступник міністра закордонних справ, Ніколай Міхайлов, совєтський міністер культури, Александер Туполєв, конструктор літаків, Ігор Курчатов, спеціяліст від атомової енергії та інші. Прийде делегація під охороною шефа совєтської служби безпеки ген. Івана А. Сєрова, того, що охороняв Хрущова і Булганіна під час їх поїздки по Азії. В поінформованих колах думають, що завданням делегації, очолюваної Маленковим, є підготовити ґрунт для встановлення кращих торговельних взаємин між Совєтським Союзом і Великою Британією, здійснення чого бажають деякі англійські індустріялісти, думаючи, що такі взаємини допоможуть Британії вийти з економічної кризи.

Палата лордів гостро критикувала уряд Ідена за Кипр

Лондон. — У англійській палаті лордів відбулась в четвер 15 ц. м. велика дебата над політикою уряду в справі Кипру і з найгострішою такою проти нього виступив архиєпископ Кентербері, д-р Джоффр Фішер. Він звернув увагу, що в Англії завжди настає неспокій, коли арештують і карають якогось політичного лідера без суду, назвавши вивезення архиєпископа Макарія і інших високих церковних достойників із Кипру великою політичною помилкою. Правда, він критикував також Макарія за те, що той не осудив терористичних метод. — Під адресою кипрських греків і самого Макарія архиєпископ Фішер заявив, що вони повинні зрозуміти, що англійці не одобрюють сполучування духовних функцій з політичними, але коли духовник займається політикою, то він повинен відповідати за свої політичні дії, як світська особа. Проте, говорив Фішер, англійський уряд повинен був рахуватися з настроями і традиціями грецького народу, для яких Макарій є не тільки політичним лідером, але й найвищим на Кипрі духовником і які тому вважають арештування і депортацію Макарія, як образу також і Церкви і релігії. Д-р Фішер пропонував негайно звільнити Макарія й інших депортованих кипрських греків та відновити переговори. Він конкретно пропонував виготовити конституцію Кипру на основі наших принципів, узгіднених вже з Макарієм. Д-р Фішер виявив, що Макарій двічі відвідував його в Лондоні та що вони листувалися м. ін. також що до осудження кипрського терору. Арх. Макарій писав арх. Фішерові, що його заява з осудженням терору не мала б практичного наслідку, а пошкодила б його впливам. Все ж, арх. Фішер признав, що неможливо сполучати становище найвищого церковного достойника із мовчанкою у відношенні до брутального політичного терору. Також кол. прем'єр і потім лідер соціялістичної опозиції в палаті громад, — Клемент Етлі, виступивши вперше в палаті лордів з промовою, звернув увагу, що багато революціонерів стають потім прем'єрами, а депортації нерозумні хоч би тому, що завжди депортовані вертаються, щоб провадити своє давнє діло.

В СВІТІ

● **Адмірал Ерл Маунтбеттен,** перший лорд британської адміралції, який був останнім віце - королем Індії, як англійської колонії, і першим генеральним губернатором у період оформлювання Індії, як новітньої суверенної держави, прибув з своєю дружиною на відвідини до Ню Делі, де зустрівся з ентузіястичним прийняттям. Зустрічати його на летовище вийшли віце - президент Індії, прим'єр Неру, всі члени уряду й тисячі громадян, що віватували на його честь. Як представник колоніяльної Англії, він умів залишити по собі опінію найбільшого приятеля індійського народу.

● **Пальміро Толіятті,** провідник італійської комуністичної партії, приїхавши з Москви, де був на 20-му з'їзді компартії СССР, відразу повів аґітацію, щоб Італія підписала з СССР пакт неаґресії. Згідно з „співіснувальною" тактикою Москви, він — усупереч усім своїм попереднім твердженням — запевняє тепер, що Італія не потребує виступати з НАТО, але... повинна мати окремий пакт приязни з Москвою.

● **В Юґославії** по фабриках і школах провадили серед молоді перевірку „комуністичної зрілости". Юнакам і дівчатам ставили відповідні запити. На 212 „іспитованих" в одній фабриці молодих сербів, на запит, хто такий Карл Маркс, 137 відповіли, що ніколи не чували про якогось „товариша Маркса". Тіто розпочав кампанію за краще „виховання" молоді в дусі комунізму.

● **У Дрездені,** в Східній Німеччині, відбудували будинок колись славетної мистецької ґалерії, а над будинком вивісили величезний транспарент: „Ми відбудували те, що зруйнували американські літаки". Дрезден, поруч із Варшавою в другій світовій війні був найбільше зруйнованим містом в Европі. Перший страшний налет відбувся на Дрезден щойно 13 лютого 1945 року. Зрештою, місто все ще вкрите руїнами.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОБА В НЮ ГЕМШІРІ

Ню Гемшір, „гранітний стейт" Нової Англії, що є одним з найменших стейтів, бо займає 43-тє місце з ряду своїм обширом, а своїми 533,242 мешканцями 44-те місце щодо кількости населення, має вже свою традицію і свій „виборчий барометр" у кожному році вибору президента країни. Це головно тому, що цей стейт започатковує стейтові правибори, себто вибирає делеґатів на партійні конвенції, на яких вибирається кандидатів на президента і його заступника, при чому під час правиборів кожний виборець висловлює своє становище до зголошених або передбачуваних кандидатів на президента. Крім того, ню-гемшірські виборці мають також опінію виборчої безсторонности, що й здобуло їм опінію „виборчого барометра", який визначає загальні виборчі настрої у країні.

Правда, є деякі моменти, що послаблюють вартість цього „барометра", головно, коли мова вже не тільки про кандидатів на президента, але й про самого президента. Справа в тому, що в таких правиборах беруть участь головно тісніше зв'язані з партіями виборці. Наприклад, цього року з 300 тисяч зареєстрованих у тому стейті виборців тільки дещо більше від четвертої частини загальної кількости потрудилось явитись до виборчих льокалів, щоб віддати свої голоси у правиборах. Усе ж таки вислід тих правиборів заслуговує на окрему увагу, і він таки справді є „барометром" у деяких відношеннях.

Коли мова про республіканців, на виборчій картці було вписане тільки ім'я Айзенгавера, як кандидата на президента. 56,193 виборці, що голосували на республіканську картку, підтримали цю кандидатуру. Ім'я кандидата на заступника президента не було вписане, але 22,202 виборці, отже кругло 40 відсотків тих, що підтримували кандидатуру Айзенгавера, потрудились самі вписати ім'я Ричарда Ніксона, як свого кандидата на заступника президента. І це саме вважається за найбільш характеристичний знак ню-гемшірських правиборів, бо досі в справі республіканської кандидатури на заступника були найбільші сумніви й суперечності. В цій справі не висловив своєї думки й президент Айзенгавер, даючи свою згоду на поновну кандидатуру, хоч заявився якнайкраще про особу Ніксона. Але негайно після проголошення висліду правиборів у Ню Гемшірі Айзенгавер уже сміливіше заявив, що він був би радий мати кандидатуру Ніксона на заступника президента на своїй виборчій картці.

Очевидно, що ані правибори в Ню Гемшірі, ані нова заява президента Айзенгавера ще далеко не вирішують кандидатури Ніксона. Правда, Ніксон має велику популярність в колах республіканців. Він здобув її головно своїм безкомпромісовим становищем супроти комунізму, як і своєю достойною та відповідальною поведінкою вже на пості заступника президента перед і після серцевої недуги Айзенгавера. Все ж таки кінцевої перемоги у виборах не можуть здобути своїми власними силами ані республіканці, ані демократи: їх перемога залежатиме головно від популярности їхніх кандидатів у конкуренційних партіях і серед незалежних виборців. У цьому важливому відношенні ню-гемшірські правибори не були й не могли бути „барометром", хоч вони вносять відповідне світло у дуже важливу в найближчих виборах кандидатуру на заступника президента і виразно скеровують тенденцію розвитку на користь Ніксона.

Коли мова про демократичних кандидатів, ню-гемшірські правибори у ще меншій мірі можуть бути „барометром" дальшого розвитку, ніж у випадку республіканських кандидатів. Єдиним демократичним кандидатом на президента був там сенатор Кіфовер, який, не маючи суперника, здобув 21,604 голоси. Перед виборами цей сенатор з Теннесі вів у Ню Гемшірі досить активну й надійну кампанію. Його демократичний суперник, Адлей Стівенсон, не зголосив своєї кандидатури в Ню Гемшірі, не вів кампанії і признав перемогу Кіфовера ще перед виборами, а проте, 4,016 виборців, отже приблизно 18 відсотків тієї кількости, що голосували за Кіфовера, завдали собі труду перекреслити на виборчій картці ім'я Кіфовера і вписати ім'я Стівенсона, як свого кандидата на президента. Коли мова про вибраних в Ню Гемшірі делеґатів на демократичну конвенцію, що вибере свого кандидата на президента, то Кіфовер дістав усі голоси. Однак, це нічого не говорить, бо Кіфовер, наприклад, чотири роки тому теж здобув у правиборах в Ню Гемшірі голоси всіх делеґатів, але це не мало впливу на вибір кандидата на конвенції. Тим то за більш міродайні для обидвох демократичних кандидатів вважається недалекі правибори в Каліфорнії і на Флориді, або навіть у Міннесоті, що відбудуться вже в найближчий вівторок. А проте, вибори в Ню Гемшірі доказують, що Стівенсон не є аж такий популярний між демократами, як це могло б здаватися, і що й за саму кандидатуру на президента треба ще добре позмагатись.

НЕПРИЄМНІ ПОДОРОЖІ

Рідко буває, щоб на якійсь конференції з більшою кількістю учасників — всі вони були міністрами закордонних справ, бо навіть на Раді Організації Північно-Атлантійського Пакту (НАТО) деякі її члени, буває, репрезентовані своїми амбасадорами в Парижі. Тому приявність у Карачі, столиці Пакістану від 6 до 8 ц. м. вісьмох міністрів закордонних справ, в імені вісьмох членів Організації Південно-Східнього Азійського Пакту (СЕАТО), була вже першорядною міжнародною подією. Але вона була спричинена не тільки важливістю цієї конференції. Бо ціль подорожі до Карачі міністрів закордонних справ З'єдинених Держав, Англії, Франції, Австралії, Нової Зеляндії, Філіппін і Сіяму (пакістанських господарів сюди не враховуємо) була потрійна: 1) розглянути справи самого СЕАТО, себто цього військово-політичного бльоку 8-ми держав, 2) при цій нагоді зробити перегляд всієї середньосхідньої і далекосхідньої ситуації і 3) використати нагоду конференції, щоб відтіль, з Карачі, роз'їхатись по різних країнах, від Єгипту на заході по Японію й Філіппіни на сході, і перевести розмови з державними керівниками та особисто познайомитися з відносинами.

Властиво, кожна з цих трьох названих точок є окремою темою. Проблема Південно-Східнього Азійського Пакту (СЕАТО) — це не тільки оборона проти комуністичної небезпеки. Так була подумана ця міждержавна організація ще тоді, коли на індо-китайському фронті гриміли гармати, а суґестія З'єдинених Держав поспішити з колективною допомогою геройським оборонцям Дієнбієнфу — зустрілась з рішучою відмовою збоку Англії. Коли ж уже після Женевської конференції, що закінчилась договором про перемир'я в Індо-Китаї (21 липня 1954 року), підписано в Манілі на Філіппінах 8 вересня 1954 р. той Південно-Східній Азійський договір, то від того часу теж уже чимало змінилось: вправді не змінилась комуністична небезпека, але й не залишилась без сліду безперервна завзята кампанія проти того договору збоку Москви і Пейпінґу, підтримувана становищем „невтральної" Індії, кампанія, яка послабила атракційну силу того договору серед народів Азії і вимагає чимало енерґії, щоб той договір оборонити. Далі: зміна совєтської тактики на „миролюбну" встигла настільки здемобілізувати настрої у вільному світі, що треба було подумати про протидіяння їй власною більшою увагою до господарських потреб азійських країн і до тіснішої співпраці в ділянці культури. У зв'язку з цим приходилось розглядати всю ситуацію не тільки на півдні Азії, що його безпосередньо торкається СЕАТО, але й на Близькому та Середньому Сході, бо деякі члени СЕАТО (Англія, Пакістан) є також членами однаково оспорюваного і поборюваного середньосхіднього Багдадського пакту (Англія, Туреччина, Іран, Ірак і Пакістан), а інші зв'язані союзами з З'єдиненими Державами чи то через НАТО, чи безпосередніми договорами взаємної безпеки.

Але, мабуть, ще далекосяжніше значення, як сама та конференція в Карачі, мають ті подорожі її учасників, які розпочались відразу від її закінчення і тепер ще, тиждень після неї, не закінчились. Це неприємні подорожі, що їх переводять керівники закордонної політики З'єдинених Держав, Англії і Франції, які спершу самі знайшли в столиці Пакістану нагоду для взаємної виміни думок, а потім роз'їхались — кожний за власною турою. Неприємні ті подорожі тому, що кожний з них заздалегідь мусів бути приготований на те, що зустріне його в частині тих країн неприхильна атмосфера, що він матиме діло з неприхильними державними діячами і дебатуватиме з ними трудні, складні й неприємні справи. Звернути б тільки увагу на „приємність", що її мав англійський міністер Ллойд у розмовах з керівниками Ізраїлю, настороженими до Англії за її здогадну проарабську політику і за продаж Єгиптові важкої зброї, що її Англія відмовила була Ізраїлеві. Яка приємність розмовляти французькому міністрові Піно з єгипетським прем'єром-диктатором, який є головним покровителем націоналістичних арабських партизанів у французьких північно-африканських посілостях, і до чого можна з ним договоритись, коли вони стоять на двох суперечних становищах?! Минулися безповоротно ті часи, коли Наполеон шукав Ахіллевої п'яти Англії якраз на пісках Єгипту і манiфестував перед арабським світом силу Франції під пірамідами, та коли — півсторіччя пізніше — тому ж арабському світові імпонував французький інженер Фердинанд де Лессеп, будівничий Суеського каналу. І Англія і Франція зникли з-над Нілу, а залишилась по них тільки сумна слава колоніяльних використувачів. І ту сумну славу експлоатує сьогодні Москва, постачальниця зброї Єгиптові.

Активна й успішна політика Москви на Близькому і Середньому Сході, минулорічна подорож Булґаніна й Хрущова по Індії, Бірмі й Афганістану, з підбурливими протизахідніми промовами, врешті сильні прокомуністичні впливи в тих далекосхідніх країнах, де імена західніх великодержав є для тубільців синонімами імперіялізму, а фірма Совєтського Союзу того посмаку для них не має, бо вони його знають тільки з його власної забріханої пропаґанди, — все це разом створило складну й важку для американської політики атмосферу на всьому Близькому, Середньому і Далекому Сході. Джан Фостер Доллес рішив скористати з нагоди конференції в Карачі, щоб з першої руки дістати такі інформації і з автопсії скласти собі враження, які повинні стати базою для накреслення дальшої політики супроти проблем на тому велетенському терені. Індія з її прем'єром Неру — це єдина країна, до якої подались були всі три міністри закордонних справ — Англії, Франції і З'єдинених Держав. Дж. Ф. Доллес, зараз на самому вступі до Ню Делі, славив Джаварала Неру, як великого державного мужа наших днів. Неру, найвидатніший з усіх учнів Магатми Ґанді — безумовно чільна індивідуальність. Але саме тому, що його політичний світогляд насичений чужою американцям і европейцям філософією містицизму, що у дивних формах проявляється в практичній політиці, — він заскакує західній світ наївністю своєї віри в можливість співіснування з Москвою та Пейпінґом і своми виступами, що практично підтримують комуністичний імперіялізм, дармащо у себе, в Індії, він винищує комунізм, а його відданість ідеалам свободи є щира й глибока. Як трудно говорити й договорюватись з таким державним мужем, який ще недавно розстелював червоний килим перед володарями Кремлю!

Коли державний секретар Доллес вернеться з своєї інформаційно - дипломатичної подорожі по країнах Півдня Азії та Далекого Сходу і складе звідомлення про конкретні висліди своїх відвідин і свої спостереження, тоді буде більше матеріялу до міркувань на тему дальшої американської політики у тій частині світу, де ЗДА — програвши справу Китаю — мають таку трудну ситуацію і ще труднішу місію.

АКТИВІЗАЦІЯ НЕДОЛІКВІДОВАНИХ

Виступ 137 „старих большевиків" із заявою, опублікованою у московській „Правді", в якій вони „вітають" історичні рішення XX з'їзду КПСС, що з нього деякі закордонні й російські еміґрантські газети роблять велику сенсацію, не є своєю суттю нічим новим ні надзвичайним. Процес реабілітації ліквідованої Сталіним, Хрущовим і Берією колишньої старої ґвардії, колишніх провідних діячів партії — почався вже кілька років тому, зараз після смерти Сталіна чи вірніше негайно після розстрілу Берії. Неначе тіні з якогось царства померлих, почали з'являтися в совєтській пресі (в активній політиці про них не чути) прізвища недавно повикреслюваних з енциклопедій і довідників комуністичних діячів, що їх існування чи неіснування совєтська дійсність покривала глухим мовчанням. Сенсаційним є сьогодні хіба тільки те, що поворот деяких з-поміж „старих большевиків", недострілляних чи недоліквідованих, справді вже таки несподіваний.

Не цілий рік тому, в квітні 1955 року, в „Свободі" вже була стаття В. С-ко про виступ одного з „недоліквідованих", відомого „всеукраїнського старости", Григорія Івановича Петровського. В історії большевицького руху і революції і потім в історії закріплювання совєтського ладу, особливо ж на окупованій Совєтами Україні, Григорій Іванович відіграв видатну ролю. Народжений 1877 року, він був большевицьким послом до IV російської Державної Думи (парляменту) від Катеринославщини, під час першої світової війни був засланий за свою протидержавну діяльність на Сибір і після Жовтневої большевицької революції став спершу комісаром внутрішніх справ РСФСР, а з 1919 року — головою Центрального Виконавчого Комітету України. Цього заслуженого і слухняного діяча революції Сталін злiквідував у 1937 році морально, розстрілявши його сина, командира московської „Пролетарської дивізії". І цьому ж зламаному морально „старому большевикові" дають наприкінці 1954 року „екстренне" доручення виступити несподівано у совєтській пресі із спогадами про... ролю большевиків у роки першої російської революції. Закінчував тоді Петровський свої спомини штампованим твердженням, що „радянський народ перший в історії людства побудував соціялізм і тепер успішно їде вперед і вперед шляхом поступового переходу від соціялізму до комунізму". Характеристично, що в усіх своїх спогадах не було поза тим ніже натяку на ситуацію в СССР у повоєнні роки.

Тепер, по 14 місяцях, 78-річний Григорій Іванович Петровський одержав нове доручення: пропаґувати „ленінську єдність" компартії. Одержане доручення виконав слухняно, розписавши у московській „Правді" об'ємисту статтю п. з. „Ленінська єдність партії — велике досягнення" і підписавшись під нею як „делеґат X з'їзду партії".

Стаття Петровського цікава і характеристична з різного погляду. Найперше, він намагається підтримати авторитет щойно відбутого XX з'їзду компартії Совєтського Союзу нав'язанням до традиції X з'їзду цієї партії, що відбувся 8 березня 1921 року і що на ньому ще виступав Ленін. Для цієї мети Петровський пригадує совєтську дійсність в умовах „завойованого миру": руїна всього господарства, тиф і голод, діяльність „банд", які тероризували місцеве населення — і з'ясовує „мудру політику Леніна", який, щоб приборкати незадоволене селянство, порадив перейти на „нову економічну політику" і тим заохотити селянство поширювати засіви і збільшувати сільсько-господарський ремамент. В дальшому Петровський б'є „по троцькістах" за те, що в такий гарячий час започаткували дискусію про професійні спілки, які — а не партія, — на їх думку, мали б керувати всім народним господарством, і натавровує він „троцькістів" і за те, що вони, з другого боку, дораджували „закручувати тугіше шрубу воєнного комунізму". Розправляється Петровський, крім троцькістів, ще й з „демократичними централістами", під якими розуміє тих, що вимагали свободи фракцій і угрупувань в рямцях компарнії, і пригадує що саме X з'їзд компартії закінчився поразкою тих „централістів" і прийняттям запропонованої Леніним резолюції „Про єдність партії". З'ясовуючи, що „X з'їзд партії був прикладом ленінського стилю керівництва, ленінського вміння працювати на суворо колеґіяльній базі", Петровський підкреслює, що „Ленінові був глибоко антипатичний культ особовости" — значить, забиває ще одного осикового кілка в культ не згаданого ні разу в цілій статті донедавнього „батька народів", Йосифа Сталіна.

Петровський закінчує свою, без усякого сумніву продиктовану йому, статтю такими словами: „Ленінським стилем була надихана вся праця недавнього історичного XX з'їзду партії..., який затвердив програму дальшої боротьби за побудову комуністичного суспільства в нашій країні.

(Закінчення на стор. 3-ій)

Любомир О. Ортинський

ХВОРОБЛИВА КОРОТКОЗОРІСТЬ ПОЛЬСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ

Розбита на три групи польська еміґрація (леґалісти з през. А. Залеським, т. зв. замок; Тимчасова Рада Єдности Народової — ТРЄН; група Міколайчика, що недавно розкололась), коли йде про зовнішньополітичну концепцію, не лише тупцює коло старих і сьогодні вже нереальних програм, але, нерідко, проявляє таку політичну сліпоту, що доводиться тільки здвигати раменами.

Подуви затхлости слідні, зокрема, в „групі замку" і в ТРЄН. В експозе керівника закордонних справ екзекутиви ТРЄН д-ра Яна Старжевського і в дискусії, що слідом по тому відбулась в Лондоні 13 січня 1956 р., крім „загальників, фраз і браку програми", як влучно зауважив редактор польської торонтської газети И. К. Лопушанський, нічого більше не можна було знайти. Отже, вдержання границь Одри-Нісси на Заході і ризького кордону на Сході, ще кілька комуналів з лямусу „старих рупєці" — і ані слова, як ці великі пляни думають панове реалізувати, ані чичирк про відношення до сусідніх народів та їх визвольних змагань.

У новій екзекутиві ТРЄН, що її покликала 29 лютого 1956 р. здекомплектована Рада Трьох (після наглої смерти Т. Арцішевського Рада по сьогоднішній день не докомплектувалася і діє „двійкою" замість трійкою), властиво, замінено тільки пост голови екзекутиви, який по ген. Одзєжинськім перейняв діяч ППС Адам Цьолкош, тоді як ресорт зовнішніх справ і далі очолює д-р Старжевський.

Гохштаплерська анкета

Ще більшою заскорузлістю, а може навіть маняцтвом відзначаються деякі потягнення „групи замку", якої новоспечений (після уступлення з посту прем'єр-міністра) надвірний пропаґандист ред. С. Цат-Мацкевіч виголосив 19 грудня 1955 р. теж своєрідне зовнішньополітичне експозе, що започаткувало політичну анкету для ствердження поглядів прихильників „замку" на ряд важливих питань польської політики. Вже перше і засадниче питання анкети розкриває ментальність її авторів, які цілком серйозно питають: „Чи польська держава може самостійно боротися рівночасно проти Німеччини і Росії?" З відповіддю на поставлене питання поспішився лондонський кореспондент паризької „Культури" Мєрошевський, який запевнив земляків, що польська держава успішно зможе воювати рівночасно не лише проти Німеччини і Росії, але й проти українців, білорусинів, литовців, чехів та жидів. І коли Мєрошевський до болю поглузував з цього гохштаплерського питання, то цілий ряд поважних добродіїв, з титулами і стажем, взялись за перо і вже третій місяць публікуються на шпальтах замкового офіціозу „Тиґодніка", презентуючи свої широкі елaборати на це й інші питання. І хоч ніхто з них дотепер ще не притакнув на поставлене питання (присилання відповідей на анкету ще не закінчене і, може, дочекаємось ще й такої відповіді), вже самий факт, що на такі політичні роздумування витрачають польські еміґранти час, говорить за себе. Було б марнуванням часу ознайомлювати читача з думками поодиноких авторів, а тому лише ствердимо, що рівень цих відповідей таки дуже вбогий. Тоді, коли Мацкевич суґерує порозуміння з Німеччиною і включення Польщі (і нічого більше) до европейської унії проти Росії, Польовєц заявляє, що, „як соціяліст і демократ, я висловлюсь за опертям на Росію, яка одинока може бути ґарантом наших західніх кордонів". („Тиґоднік", ч. 3 (75), з 15 січня 1956 р.). Для обох згаданих панів Польща сусідує тільки з Німеччиною і Росією, і нема й натяку, що на цьому просторі є ще може якийсь „людек".

Цебер холодної води

У той час, коли польські еміґраційні центри не спромоглися ані на крок в напрямі зревідування своєї політичної меґальоманії і короткозорости, появилась на німецькому книгарському ринку ґрунтовна праця одного з найкращих експертів польських справ в сучасній Німеччині Гаральда Льойена п. з. „Польська трагедія". З подивуґідним знанням історії і культури автор аналізує польське минуле від часів ягайлонської доби аж по сьогоднішній день, схоплюючи його в двох словах, поставлених в заголовку книги: польська трагедія. Золотим віком поляків він називає часи ягайлонської унії, що зуміла об'єднати три національності і створити велику на той час потугу. Ягайлонську концепцію вважає автор за єдино можливий вихід для поляків і сьогодні, хоча стверджує, що для її реалізації немає й найменших даних. Її спробував зостосувати Пілсудський, але вже під час походу на Київ поляки зробили все можливе, щоб обурити проти себе українське населення, а за двадцятирічний період незалежности не зроблено для майбутньої реалізації цієї ідеї не лише нічого позитивного, але навпаки. Політика пацифікації і насильного польонізування українців та інших меншостей викопала пропасть на ягайлонському шляху, що в зміненій формі міг стати концепцією, сприйнятною для народів цього простору. Автор вважає, що поляки стали на шлях „народової Польщі" Дмовського, а події після 1945 р. і пересунення границі на Заході дорешти знівечили вигляди на поворот поляків на їх історичний шлях, твердить німецький автор, якого погляди теж дискусійні, бо теорія і практика ягайлонської Польщі дуже сварилися.

НОВА П'ЄСА В КИЇВСЬКОМУ ТЕАТРІ ІМ. І. ФРАНКА

29-го лютого в київському академічному українському драматичному театрі ім. Ів. Франка відбулася прем'єра п'єси українського письменника В. Суходольського „Арсенал". У цій п'єсі, як подає „Радянська Україна", розповідається про „героїчну боротьбу київських робітників за встановлення совєтської влади на Україні". Як відомо, це большевицьке повстання 1918 року було здушене військами Центральної Ради, а київський арсенал, опанований большевиками, був здобутий козаками Слобідського Коша на чолі з Симоном Петлюрою і січовими стрільцями. Отже, цією прем'єрою київський театр фальшує перед глядачами, можливо й живими свідками, справжній сенс і значення боротьби за арсенал і придушення протинародного повстання большевиків, зорганізованого з Москви.

МАМИНА ВЕСНЯНКА

На вербі, на пагіллі
Білі, білі котики,
Доторкнуться лагідно
Лоскотливим дотиком,
Доторкнуться котики
Білі, невеличкі
До руки, до ротика,
До твоєї щічки.

Відламаю гілочку,
Гілочку-вербичку,
Та поставлю в пляшечку,
В пляшечку, в водичку,
Щоб листочки-стрілочки
Стали розвиваться
На вербовій гілочці,
У твоїй кімнатці.

Н. ЗАБІЛА

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК (УВАН) у США

ШЕВЧЕНКО

Річник 5.

(9)

ШЕВЧЕНКО СТО РОКІВ ТОМУ (1856 — 1956)

Коронація Олександра II відбулася в серпні 1856 року. Зі списку осіб, що підпадали під амнестію, проголошену в маніфесті з приводу цього, новий цар особисто викреслив ім'я Шевченка. Але маніфест не дійшов до Новопетровського форту до закриття навіґації, і Шевченкові лишалося вагатися між надією на цей маніфест і зневірою. 8-го листопада він писав в листі до Б. Залеського: „Про високчайші помилування з приводу коронації в нас іще нічого не відомо. Я ніякісінькою надією себе не тішу."

Турбот про свою долю сповнені майже всі листи Шевченка 1856 року. Ця тема опреділила й коло тих осіб, з ким він провадив свою листовну бесіду. Це в першу чергу — родина Толстих. Шевченко знав ще на волі графа Федора Петровича Толстого як віце-президента Академії, очевидно, знав і його дружину, Настасію Іванівну, принаймні в її листах до Шевченка відчувається співчуття до близької людини. Немає сумнівів, що її листи до Шевченка писалися з доручення її чоловіка, якому не випадало писати до засланця безпосередньо. Другим посередником в листуванні з родиною Толстих був маляр Микола Осіпов, що жив у Толстих; листи його до Шевченка були джерелом відомостей про митецьке життя на волі, про Академію та окремих малярів. Третій адресат Шевченкових листів 1856 року був Михайло Лазаревський, один з найбільших його приятелів, з яким він познайомився вже на засланні. Брати Лазаревські Федір і Михайло були на посаді в Оренбурзькому краю і обидва багато допомагали Шевченкові і морально і матеріяльно, листуючись з ним, не зважаючи на урядові застереження.

Найцікавішим з усіх для Шевченка кореспондентом був польський засланець, маляр-аматор Броніслав Залеський. Шевченко заприятелював з ним під час свого кількамісячного перебування в Оренбурзі, а особливо близько зійшовся під час спільної участи в Манґишлацькій експедиції 1851 року. Найбільша кількість Шевченкових листів за останні роки заслання припадає на цього адресата. З дев'ятьох листів за 1856 рік, писаних до п'ятьох кореспондентів, чотири листи Шевченка були адресовані до Залеського. В них він щиро й одверто оповідає про себе і ділиться з приятелем своїми думками і плянами, дає поради щодо майбутньої мистецької кар'єри Залеського, пересилає через нього свої малярські праці і написані в ці роки твори. Залеський жив тоді в Оренбурзі, працював як бібліотекар, мав велике коло знайомих і в 1856 році звільнився за амнестією та виїхав додому на Литву.

Поза цими дальніми друзями, з яких найближчий Залеський знаходився на віддалі понад 1.000 кілометрів водяного шляху, з безпосереднього оточення виділялася лише родина коменданта Новопетровського форту Іраклія Ускова. Ускови заопікувалися Шевченком у цьому Богом забутому краї. Крім них, він не мав майже нікого, з ким міг би нав'язати дружні стосунки. В тривожному для нього 1856 році таку потребу він відчував ще гостріше. Особливу ролю в його житті відіграла дружина Ускова Аґата. Спочатку Шевченкові здавалося, що він найшов у ній нову сердечну приятельку, але вже в минулому році сталося розхолодження в їх стосунках. Розрив тривав і в новому році, підсилюючись новими неґативними враженнями. В цьому саме році Шевченко вважав, що зазнав певної образи від неї. Плятонічний роман, що зав'язався був в попередні роки, не залишив і сліду. „Чудова дивна істота", „найпрекрасніша жінка" стала для нього „враз пуста і бездушна"... „картярка, нічого більше"... Шевченко посвятив Броніслава Залеського в усі перипетії свого „роману" і розриву з Усковою. Влітку 1856 року поет писав йому: „Аґата мала необережність дорікнути мені своїми добродійствами, й я обтрусив порох із під ніг моїх".

Своє розчарування в колишній приятельці, яку раніш ідеалізував у своїй уяві, а тепер запідозрив у нещирості, Шевченко зробив підставою для змалювання одного епізоду в повісті „Художник", що її писав якраз в тому ж році. Цей літературний епізод можна прийняти за цілком, до дрібниць правдиве відтворення життьового епізоду з Аґатою Усковою. Особа, від імени якої ведеться оповідання, так описує початок „роману": „Далеко, дуже далеко від „статечного" або „цивілізованого" товариства, в майже безлюдному закутку, довелися мені досить довго нидіти. До цього самого закутка залетіла, але не випадково, світська красуня, — за таку, принаймні, вона пізніше сама себе вважала. От я й познайомився... З якого боку не глянь, — прекрасна жінка: розумна, скромна, навіть начитана, і, як то кажуть, ані сліду кокетливости... Не знаю чому, але й їй я уподобався, і ми стали малощо не приятелями. Я не міг натішитися своєю знахідкою, — до тої міри, що в моєму старому серці ворухнулося щось більше за звичайну, просту приязнь"... Розрив з нею описано в повісті з такими подробицями, чисто особистих переживань, що легко повірити в те, що саме так починалося й в дійсності.

ЖІНОЧА МАНІФЕСТАЦІЯ В НЮ ЙОРКУ

На світлині: голова ОУЖО, п. С. Галичин відкриває маніфестацію та проводить програмою: На сцені учасниці програми і репрезентантки жіночих організацій: І. Повзанюк, Я. Туркало, мґр. О. Калина, д-р К. Кахно, М. Рудницька, І. Скодзінська, Л. Брилевська, Н. Косорська (2 білоруські представниці), Н. Гібайло-Ґіббонс, Л. Ткачук і М. Туркало.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Поклін 500 Жінкам-Героїням!

Під цим гаслом відбулась з ініціятиви Об'єднання Українських Жіночих Організацій в Ню Йорку, в неділю 26 лютого ц. р., жіноча маніфестація.

У великій залі Народного Дому, виповненій публікою по береги, видно було представниць різних політичних угруповань, молодь і старше громадянство, яке зійшлося, щоб віддати поклін українським жінкам-героїням та запротестувати перед світом проти нечуваного московського злочину у таборі невільничої праці в Кінґірі.

Вістка про цей злочин дійшла до нас аж по двох роках від очевидця лікаря д-ра Ф. Варконі, який відбув у Кінґірі 6 років примусової праці. У своїм зізнанні він описує нелюдські знущання управи табору над нещасними засланцями, та їх каторжну роботу. Щоб поліпшити долю каторжників та умовини праці, станули до протестаційної акції зорганізовано українські жінки.

„Танки проїхали через сотні українських жінок. Крику не було, лише чути було тріск із роздавлених костей. Пам'ять про них залишиться на завжди і буде вічно жити і світити у серцях політичних каторжників совєтської тюрми народів" — закінчує свій звіт д-р Варконі, який находиться в Німеччині під опікою Американського Комітету визволення від большевизму.

В день нюйоркської маніфестації в неділю 26 лютого по українських Церквах відбулися урочисті відправи і о. д-р Лотоцький, ЧСВВ, виголосив на радіопрограмі української католицької церкви св. Юра прекрасно опрацьовану промову з приводу цієї події.

Об'єднання Українських Жіночих Організацій в Ню Йорку запросило до участи все зорганізоване жіноцтво та представниць організацій. До грімкого протесту включилися Марійська Дружина при церкві св. Юра. Членки Дружини приступили всі до спільного Св. Причастія й урочисто взяли участь у Молебні рано в церкві та зорганізовано прибули на маніфестацію.

Уже на довго перед 3-ою годиною збиралися біля Народнього Дому гурти громадян, які бажали взяти участь у маніфестації. Врешті велика заля Народного Дому виповнюється публікою, якій при вході вручувано жалобні стяжки. Чолова стіна залі, над естрадою, прикрашена була блакитною котарою, на якій видніє надпис: „Поклін 500 Жінкам-Героїням". На залі було багато визначних громадян, представників різних організацій. Біля зоряного американського прапору стояв блакитно-жовтий прапор українського народу. Прапори у руках пластунів та члениць Золотого Хреста. Розлягаються звуки маєстатичного американського і українського гимнів.

Підписана вітає приявних, виголошує вступну промову та проводить святом. Після того о. М. Кулинич зворушливим голосом говорить слова молитви та коротку промову про 500 українських жінок, що віддали життя за „Друзів своя", чим дали доказ найбільшої любови.

Першою бесідницею була д-р К. Кахно, яка представила особливий характер і значення маніфестації. Бо саме тепер у Москві відбувається з'їзд комуністичної партії, а їхні вожді намагаються виправдати перед світом своє терористичне панування над поневоленими народами. Та нашим завданням є представити світові цей обман Москви і звернути увагу на правдиву дійсність, а це є на гнет, на терпіння поневолених Москвою народів. В дальшому д-р Кахно прочитала оригінальне зізнання д-ра Ф. Варконі про події і повстання в Кінґірі.

Пані Марія Туркало сердечно і докладно представила терпіння українського народу впродовж 40-літнього панування большевизму на Україні, оповідала, як зручно і пляново большевицька рука нищила український нарід різними способами та переповіла образ страшного голоду на Україні, який в масовий спосіб винищив мільйони українського населення.

Пані Ірина Повзанюк, членка ООЧСУ, приготовила доповідь про те, як волелюбний український нарід з глибокою тисячолітньою християнською культурою і традицією, впав жертвою безбожницької большевицької сатани.

Панна Ярослава Турянська, бувший вояк УПА, говорила на тему: „Сучасна українська жінка на рідних землях". Вона представила героїчну боротьбу Української Повстанської Армії, яка почалась під час другої світової війни і триває по сьогоднішній день. В цій боротьбі велику ролю відограє українська жінка. Бесідниця переповіла кілька хвилюючих фраґментів тієї боротьби.

На свято прибули представниці різних жіночих організацій. Матірній Союз Українок репрезентувала його голова пані Мілена Рудницька, довголітня голова Союзу Українок в Галичині і посолка до Варшавського сойму. Її появу на сцені присутні прийняли рясними оплесками. Від нюйоркської Пластової Станиці виголосила промову Люба Ткачук. В імені Білоруської організації склала заяву, одягнена в свій мальовничий народний стрій пані Л. Брилевська, кажучи, що білоруське жіноцтво також прилучається до нашого протесту, бо їх нарід зустрінула така сама неволя, що й український. Український Відділ АЧХ репрезентувала пані І. Скодзінська, Самостійний Золотий Хрест, і Відділ Дочки України — п. І. Голока, 15-ий Відділ ім. О. Басараб — пані С. Гурин, Т-во Лесі Українки — п. М. Близнакова, Негайну Поміч — п. Д. Кульчицька. Крім згаданих товариств взяли участь з прапорами відділи УНСоюзу і Провидіння. Одержано ряд телеграм від позамісцевих своїх і чужих жіночих організацій та поодиноких громадянок.

У концертовій частині фортепіянове сольо виконала п. Калина Чічка Андрієнко, а пані Ганна Шерей відспівала дві пісні. Мистецькі точки були спеціяльно підібрані до настрою і характеру імпрези.

Наприкінці маніфестації урочисто прочитано в двох мовах резолюції, англійською мовою читала п. Ґібонс-Ґіббайло, а українською мґр. Ольга Калина. В резолюціях natавровується масове душогубство 500 жінок, розчавлених большевицькими танками в 1954 році в таборі невільничої праці Кінґірі. Приявні одноудушно схвалили ці резолюції.

На маніфестації були приявні репортери американської преси які приглядалися перебігові маніфестації, а по її закінченні взяли текст резолюцій.

Прийняті на маніфестації резолюції та відповідну депешу вислано до президента Д. Айзенгавера та до різних американських чинників. На покриття коштів, получених з маніфестацією та на видання спеціяльної брошури про трагічну подію в Кінґірі, присутні зложили на залі 566.79 долярів. Маніфестацію закінчено співом „Не пора".

Стефанія Галичин

Мілвокі, Віс.

Американські українки апелюють до Єлисавети II — не подавати руки Хрущову

У зв'язку з великою маніфестацією, яку влаштував 11 ц. м. Союз Українок в Мілвокі, Висконсін, у честь 500 українських жінок, що трагічно згинули під большевицькими танками в таборі невільничої праці Кінґір Караганда, Г. Майдзенко, як голова Відділу Союзу Українок в Мілвокі, вислала депешу до державного секретаря Дж. Ф. Доллеса, щоб той переслав через Державний Департамент таку депешу королеві Єлисаветі II до Лондону: „Ваша Величносте! Ми, американські жінки українського походження, звертаємось до Вас, не як до Британської Королеви, але як до християнки, жінки і матері, з просьбою, щоб Ви не стискали рук репрезентантам найкривавішого у всесвітній історії режиму, який тримає більше 15 мільйонів люду в таборах невільничої праці і тільки в останньому році змасакрував військовими танками Т-34 коло 500 українських жінок в таборі примусової праці в Кінґір Караганді". (Як відомо, в квітні, на запрошення англійського уряду, приїдуть до Лондону Булґанін і Хрущов і їх має прийняти на авдієнції також королева Єлисавета II).

На тому українському жіночому зібранні виступав також кол. конґресмен й один із консултантів Білого Дому, відомий приятель українців Чарлз Керстен. Говорячи про диявольські засоби пропаганди, що їх уживають комуністи у всьому світі, керовані з одного московського центру, Керстен вказав, м. ін., на теперішню анонімову кампанію проти поновної кандидатури Ричарда Ніксона на віце-президента. Він заявив, що Хрущов і Булґанін сказали були Конрадові Аденауерові в Москві, що вони найбільш ненавидять саме Ричарда Ніксона. Справжніми закулісовими режисерами теперішньої кампанії проти Р. Ніксона є, твердив Керстен, комуністи, які користуються різними організаціями поплентачів та перепачковують свою наклепницьку кампанію до шкіл і часописів, несвідомих дійсного джерела тих вістей. За твердженням Р. Керстена подібна наклепницька кампанія приготовляється і проти кандидатури президента Айзенгавера.

Одним із українських промовців на тому жіночому зібранні в Мілвокі був д-р Роман Смаль-Стоцький, професор Маркетського університету.

Н. Н.

ВІСТІ З НТШ У НЮ ЙОРКУ

ДО 200-РІЧЧЯ МОСКОВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

(Доповідь проф. д-ра Нестора Короля)

В суботу 21 січня 1956 виголосив кол. професор Московського Університету д-р Нестор Король доповідь в Науковому Товаристві ім. Шевченка на повищу тему. В совєтському Союзі і також на еміграції святкували недавно ювилей 200-річчя з дати заснування Московського Університету, називаючи його найстарішим російським університетом. Було б помилкою думати, що на тодішній території Російської імперії (половина 18 в.) ніколи ніяких учбових закладів для вищого навчання не існувало. Навпаки, вони існували задовго до відкриття університету в Москві, але звалися, подібно, як у Західній Европі, академіями, колеґіями. Вони мали тоді цілком заслужену добру славу і втішалися признанням серед учених Західньої Европи, як вогнища науки і розсадники освіти й знання серед немосковських народів Російської Імперії. Ці академії і колеґії находилися й працювали на недавно силою зброї прилучених свіжо немосковських територій. Тому вони зразу ж таки зустрілися з непримиримою ворожістю Москви. В розмірно короткому часі усі вони були або цілковито знищені або заниділи після цілої низки плянoво проведених змін і реорганізацій.

Ще Петро Перший відчував великий брак освічених людей серед своїх земляків, хоч би на те тільки, щоб підтримувати постійні зв'язки новоствореної імперії з Заходом. Тих кілька учених — українців, які беззастережно пішли на службу Росії (Теофан Прокопович, Яворський, Ясінський, та кілька жидів, а то й польський Зіґужінський і португальський Шапіро - Шапіров) було замало і тому Теофан Прокопович порадив Петрові відправити кілька десятків молодих москалів у науку до західньо - европейських університетів. Повторилося те, що сталося з москалями, виряджуваними для науки на Захід Борисом Годуновим. І на цей раз ніхто з відряджених не захотів вертатися в холодну Московщину. Після цієї невдачі Теофан Прокопович порадив Петрові відкрити в себе в Петербурзі університет. Було виписано з закордону 17 професорів — німців, французів, італійців — більшість з них особисті знайомі Прокоповича, з якими він разом учився, або й сам їх учив по університетах Західньої Европи. З'їхались до Петербургу вони вже після смерти Петра I. Вони стали першими членами Російської Академії Наук і заснували при ній т. зв. „Академіческій университет". Але не знайшлося зовсім кандидатів на студентів серед москалів, і тому виписали з Німеччини 8 хлопців, які погодилися вчитися в Петербурзі. Пізніше чотири із цих німців були першими професорами Московського Університету. В 1736 році в університет надіслали як студентів 10 учнів з Московської Заіконоспаської школи, в якій, за свідченням данського амбасадора Ю. Юста, ректором був українець Феофилакт Лопатинський родом зі Львова, що набув там і освіту. Усі професори й учні цеї школи за свідченням Юста це були православні з Польщі. В 1747 р. було зафундовано 30 державних стипендій в університеті з метою заохотити молодь вступати в університет. Але найпильніші пошукування за студентами на території Московщини кінчалися невдачею. Всі 30 стипендій були заповнені виключно присланими з України хлопцями. Розчаруванням для московського уряду було те, що не зважаючи на перфектне знання латинської мови, на якій велося навчання в університеті, ніодин з українських хлопців не був дворянського роду, а університет відкрили ж передусім для дворян. Коли ввели на Україні за московським зразком кріпацтво, „академіческий университет" захирів через брак студентів, яких постачала Україна.

Московський університет відкрили 12 січня 1755 — на 30 років пізніше появи „академіческого университета" в Петербурзі. При відкритті цього університету з десяти професорів було сім німців, два українці (Поповський і Савич) і один москаль. В 1767 році в університеті були вже три українці (Десницький, що набув освіту й докторат в університеті в Глезґов у Шотляндії, Синьковський і Савич), два москалі, а решта німці.

Університет мало не загинув зовсім після видання Катериною II „Жалованной Грамоти" московському дворянству, що звільняла його від обов'язкової служби державі. На думку цього дворянства наука була потрібна тільки для служби. Восени 1783 р. в університеті залишилося тільки 15 студентів.

Квітучий учбовий заклад високої освіти такий як академія в Дерпті був заснований шведським королем Густавом II Адгустом в 1632 р. за статутом академії в Упсалі. Київська академія заснована власними засобами українського народу наперекір волі польського уряду була здеґрадована в 1715 році до звичайної духовної академії для підготовки православного духовенства. Чернігівська колеґія, відкрита гетьманом І. Мазепою в 1700 р., зазнала погрому після переходу І. Мазепи на бік Карла XII. Майже вся професура і студенти були тоді винищені. В Харківському Колеґіюмі, заснованому засобами і коштами місцевого українського населення з ініціятиви єпископа Епіфанія Тихорського в 1726 р., викладали філософію, етику, реторику, поезію, історію, мови — латинську, грецьку, італійську, французьку, німецьку, англійську, а з 1765 р. також новогрецьку, понадто математику, фізику, хемію, геометрію, геодезію, рисування, інженерію, штуку фортифікації, архітектуру й малювання. З 1760 року ще прибавилися природничі науки, геологія, агрономія, медицина й економіка, а з 1781 р. було додано музику й театральне мистецтво. Тому не треба твердити, що тільки в 19 віці засновано Харківський університет. Вже в 1739 році Російський Правительствующий Сенат писав про цей Колеґіюм, що він є джерелом гордощів не тільки для Харківського краю України, але і для цілої Російської імперії, хоч за ввесь час існування колеґіюму російський уряд не дав на його утримання ніодної копійки. Вагато осіб, що набули освіту в цьому колеґіюмі, ставали професорами нововідкритих університетів Російської імперії, в тому числі і „найстарішого" Московського, як професори: Качановський, Муха (Мухин), Двігубський. Не зважаючи на такі величезні заслуги Харківського Колеґіюму, з відкриттям у 1805 році далеко не рівноцінного, але з ясно еплянованими русифікаторськими цілями Харківського Університету, колеґіюм було силоміць здеґрадованого до середньої школи для підготовки православних священиків і надано назву духовної семінарії.

Така сама доля стрінула Віленську академію, засновану в 1570 році Стефаном Баторієм. Після приєднання Вільна до Росії в 1795 році вона була знищена.

Заснований в 1801 р. в Дерпті (Юріві) університет для балтійських німців з німецькою викладовою мовою, з самого свого заснування і до його знищення в 1889 році запровадженням замість німецької мови російської, був чимсь подібним до інституту підвищення кваліфікацій для професорів московського та інших університетів Росії.

Серед професури Московського університету особливо визначалися такі професори — українці: Муха (Мухин) — медицина, Качановський — історія, Двігубський — природничі науки, Іовський і Редкин — юриспруденція, Бодянський — славістика, Щуровський — геологія, Ф. Корш — філологія, Стороженко — зах.-европ. література, Янжул — економіка, В. О. Ковалевський — геологія, Мороховець — фізіологія й медицина, М. М. Ковалевський — міжнародне право, Спаський — фізика, А. Данілевський — медицина, а в совєтський період: Карпінський — геологія, Зелінський — хемія, В. Вернадський — геохемія і нуклеарна динаміка, Кисіль — медицина, В. Грабар — міжнародне право, І. Грабар — мистецтво (малярство).

НОВІ ІМІГРАНТИ ДАЛІ ПРИЇЖДЖАЮТЬ НА АШУРАНСИ З У А Д КОМІТЕТУ

Кораблем „Дженерал Ленґфіт" (10-ий транспорт), дня 12 березня 1956 р., прибули до Ню Йорку:

БЕР Єлисавета, Юрко, Ельвіра; БОГУЦЬКИЙ Андрій, Ева, Володимир; БУЧКО Ольга, Стефан, Наталка; ДАВИД Яків; КОТРАНОВА, Анна; БУР'ЯН Петро; КВАША Микола, Ольга, Юрій; МАКУХ Іван, Іванна, Маріянна; МАТВІЇВ Стефан, Анна, Світляна; НОГА Іда, Євген; СИВКІВ Микола, Михайлина, Ярослав, Роман Дмитро.

Разом приїхало 28 осіб.

ЗУАДК-омітет у Филаделфії

АКТИВІЗАЦІЯ НЕДОЛІКВІДОВАНИХ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Єдність партії, колективність керівництва, об'єднаність всього совєтського народу навколо Комуністичної партії є величезним досягненням ленінізму".

Виступ Петровського з беззастережною підтримкою хрущовського „колективного керівництва", санкціонованого авторитетом Леніна, як і виступ 137 „старих большевиків" із заявою про підтримку ними рішень XX з'їзду, якогось політичного чи пропаґандивного значення в міжнародному аспекті не мають. Люди типу Петровського чи інших „троцькістів" і „бухарінців", які, погоджуючись на ліквідацію не тільки своїх партійних чи воєнних друзів, а інколи й своїх найближчих, синів, дочок чи батьків, — перекреслили свою особистість. Вони — недоліквідовані, уласкавлені від тюрми чи заслання, а то й від смерти химерною забаганкою такого чи іншого режиму, в активній політиці — ніякої ролі грати не можуть. Як погоджувалися колись на ліквідацію своїх друзів і синів, так підтримають вони сьогодні своїми заявами кожен, хоч би і найбільше зненавиджений режим. Не матимуть великого значення такі виступи та заяви і на внутрішньому терені. Підсовєтські люди занадто добре знають вагу й ціну заяв і закликів тих, що ласкою режиму врятувалися від ліквідації. З допомогою таких заяв і виступів можна вплинути щонайбільше на партійні кола, для яких ще значить щось культ Леніна чи традиція революційної боротьби. Але, з другого боку, ці ж саме заяви і виступи, якщо вони й спрямовані до партійного загалу, свідчать не тільки про недостачу будь-якого авторитету, що полонив би сьогодні в совєтській дійсності серця й уми мільйонів партійного членства, але і про повний розвал партійної єдности. Дисципліна і єдність в совєтській компартії мусять бути вже справді таки катастрофальні, коли для рятування їх хрущови і булґаніни активізують недоліквідованих.

Н. В.

Т-во „Дністер" 430 Відділ УНСоюзу в Филаделфії

ПОВІДОМЛЕННЯ

Повідомляємо всіх наших членів, що побір складок в 1956 році відбуватись буде в слідуючому порядку:

1. В кожну другу неділю в місяці, в Українськім Клюбі, 847 Н. Френклін вул., о год. від 11:30 до 1:30 попол., а саме: 12-го лютого, 11-го березня, 8-го квітня, 13-го травня, 10-го червня, 8-го липня, 12-го серпня, 9-го вересня, 14-го жовтня, 11-го листопада 9-го грудня.

2. В кожну третю суботу в місяці в Українськім Клюбі при 3-ій і Брави вул. о год від 7 до 9 вечора, а саме: 18-го лютого 17-го березня, 21-го квітня, 19-го травня, 16-го червня, 21-го липня, 18-го серпня, 15-го вересня, 20-го жовтня, 17-го листопада і 5-го грудня.

3. Члени, які мешкають поза Филаделфією і ті, які не можуть явитись в означеному часі, можуть надсилати свої вкладки чеками або Моней Ордерами, на адресу "Dnister" Society Branch 430 of the U.N.A., 864 N. 21st St., Phila. 30, Pa.

Окремих повідомлень про побір складок висилати не будемо, з огляду на значні кошти і тому просимо переховати це оголошення в своюому календарі.

В цілі упрощення сплати складок, пропонуємо місячним платникам перейти на чвертьрічні, піврічні або річні вкладки, при чому заощадиться багато часу.

Звертаємо увагу, що вкладки мусять бути вплачувані з початком платничого періоду, а не за післяплатою, бо така є умова забезпечення і такі постанови статуту. І тому просимо Шановних Членів притримуватись визначеного порядку сплати складок, маючи на увазі, що обезпечення є важне лише тоді, коли вкладки не залягають. Просимо не легковажити цього і допомогти нам вийти з поточних і перозважних залеглостей, які в разі нещасливого випадку можуть бути перешкодою в виплаті забезпечення.

Управа Відділу:
Роман Дяків, Осип Бакай, Роман Книш

З наших буднів

ПАН ПРЕЗИДЕНТ СКАЗАВ „ТАК!"

Найчастіше, хіба, чуєте, як наші люди балакають: „Бо в краю було так і так, а тут, в Америці, цілком інакше".

Розуміється, що інакше. Наприклад, вдома, в кожному товаристві був голова, а тут є президент. Хай буде навіть таке товариство, як наші риболовці, та й вони мусять мати свого президента!

Не треба далеко шукати: мене самого, прошу я Вас, вибрали недавно президентом 457-го Відділу Українського Народного Союзу! Так-то ми стали колеґами з паном Айзенгавером. Він сказав „так", я також. Він — Президент з великої букви, я — з маленької. Ну, є ще деяка різниця щодо „пейди" та й у тому, що мене вже вибрано на другу каденцію, а перед ним ще стоять вибори, в листопаді цього року . . .

Га, треба буде „переперти" головіка і цим разом. Передусім ми, президенти, повинні його підтримати, з професійної, сказати б, солідарности. Небагато він нам, українцям, поміг, але й нічого не пошкодив. Вислав щось дві, чи три привітальні телеграми, де-що. Може був би радий і більше зробити, але ж політика не позволяє. Політика, і всякі дорадники . . .

Один мій приятель, що працює у Вашинґтоні, і стоїть близько Капітолю, сказав мені, що воно справді ті, грубші риби з уряду, співчувають з нами і не раз хотіли б піти нам на руку, але як тільки скерують справу до якого нижчого департаменту, то вона неминуче застрягне там на амінь!

Як бачите, історія не багато змінилася від часів Марії Тереси, чи Йосифа II-го. Милостиво нам пануючий цісар, що сидів у Бурґу, завжди був духом з нами, але що з того: по міністерствах сиділи польські пани і підпанки, які кирпили нам на кожному кроці і все псували.

І даремне наші прадіди шукали „рехту", по три роки мандруючи пішки до Відня з своїми кривдами та жалобами! . . Тепер, хоч настільки ситуація поправилась, що наші політики не мусять ходити пішки до Вашинґтону: получив дісту, сідаєш до поїзду, чи в літак, та в ім'я Боже, їдеш спасати Україну.

Між іншим, ці дієти — це непогана вигадка. Розповідають, що за польських часів один наш посол з радикальної партії купив за самі дієти три полонини коло Жабйого. Шпарівний був ґазда, нема що казати. Як їхав на сесію до Варшави, то віз туди свою бриндзю, хліб, часник і солонину, щоб не витрачати, мовляв, грошей на польські ресторани!

А щоб не платити грошей за нічліґ в готелю, то, звичайно, так комбінував: сідав увечорі в поїзд, до спального вагону, і їхав до Львова, а вранці вертався назад на сесію до Варшави, а по дорозі, очевидно, спав собі смачно задармо, бо посли не платили за „колею".

Гей-гей! Було колись, в старому краю! . .

Тут, в Америці, деколи буває так само, а деколи зовсім інакше.

Ікер.

ГРИЦЬ ЗОЗУЛЯ І ПОТАПАЮЧИЙ

Потапаєте в чужім морі? — Народний Фонд — це одинокий для Вас рятунковий пояс!

Національний Даток складайте:
UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA
P. O. Box 721 Church Street, Annex
New York 7, N. Y.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

МАГАНОЙ СИТІ, ПА. — Т-во Запорозька Січ Відд. 305 повідомляє членів, про місячні збори, які відбудуться в неділю, 18-го березня в церковній залі, де все. Проситься всіх членів прийти о год. 2-ій попол. Будуть дуже важні справи до полагодження. Присутність усіх конечна. — М. Гентош, секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. І. Франка Відд. 97 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18-го березня, о год. 2-ій попол., в приміщенні шкільної залі укр. правосл. церкви при 45-47 Hope Av. Присутність всіх членів обов'язкова. — Т. Величко, рек. секр.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників

ВСЯЧИНА

ЛЮДИНА, ЯКА „РОЗБИЛА" БАНК В МОНТЕ КАРЛЬО

Перед одруженням монакійського князя Ренієра III з американською фільмовою зіркою Грейс Келлі часописи почали писати про єдине в цілому світі касино гри в Монте Карльо, яке дає всі прибутки на утримання цього маленького князівства, в якому громадяни не платять жадних податків. Дехто хоче знати, чи існують шанси виграти гроші в цьому касині. В 1891 році Чарлз Гілле Веллс кілька разів виграв всі гроші при кількох столиках, „розбиваючи" банк кількох круп'єрів і вигравочи поважні суми: при одному столику 300,000 франків (тоді 60,000 долярів), а пізніше 700,000 франків. Цей англієць Веллс ще й пізніше кілька разів „розбивав" банки в Монте Карльо, а пізніше виїхав до Англії, і вже не вертався до Монако, хоч обіцяв це зробити. Багато грачів наслідували спосіб гри Веллса, але завжди програвали. В найближчому, 1892 році часописи принесли вістку з Лондону, що Веллса заарештовано за обман. Він мав до діла з поліційними й судовими властями аж до своєї смерти, це значить до 1926 року. Та тайна успіху Веллса виявилася, бо він сам заявив репортерові, що його успіх в рулетці — це „був один з найбільших обманів легковірної публіки", бо він не знав жадної системи, як вигравати гроші, ані не обмановав касина, тільки грав в порозумінні з власниками касина, щоб тим способом притягати й заохочувати людей пробувати щастя в рулетці.

КНИЖКА Й ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ В ДОМІ КОЖНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ЛЮДИНИ

Посмертна Згадка

ТЕКЛЯ ЗБІРАК, довголітня членка Б-ва св. Василія, Відділ 339 УНСоюзу в Филаделфії, Па., упокоїлася 13-го березня 1956 р. Покійна родилася 1872 р., в селі Козівка, повіт Тернопіль, Зах. Україна. До Америки прибула в 1906 р. До УНСоюзу вступила в 1911 р. Полишила в великім смутку дочки Анну і Катерину, 6 внуків і 13 правнуків. В неділю, 18-го березня, о годині 7-ій вечором відправиться парастас в домі померлої при 1800 Arrott St. Похорон відбудеться в понеділок, 19-го березня, о год. 9-ій рано з Катедри на Френклин на цвинтар св. Марії на Факс Чейсі. На парастас і похорони запрошується Членів, Приятелів і Знайомих. — В. Й П.!

С. Лупацій, секр.

Читайте щоденник „Свободу"